

consentiens, ob eamdem rationem peccaret mortaliter, si id ei constaret: at si id nesciat, potest licet ei consentire, quia potest putare Petrum habere ad id ius; quia nemo judicandus est malus, nisi certò constet; & sicut potest ipsum solvere Petro, ita potest confessionem receptionis à Petro acceptare; nam Paulus est obligatus satisfacere suo creditorī, & non querere aliorum jura contra creditorem. Ita Tamb.

DE OBLIGATIONE JURAMENTI PROMISSORII.

1604 **J**uramentum promissorium est multiplex; videlicet: Dolosum, Incautum, Per se stans, aut confirmans contractum, Coactum, & errore, vel dolo extortum.

JURAMENTUM DOLOSUM

1605 **T**ripliciter fieri potest, 1. Quando quis juret sine animo jurandi, 2. Sine animo se obligandi, 3. Sine animo adimplendi, v. n. 1560. 1561.

1606 Certum est, 1. Quod, qui intendit verè jurare, habet virtualiter animum se obligandi, quia obligatio vel est de essentia, vel passio inseparabilis juramenti. 2. Quod jurans cum animo non adimplendi, peccat mortaliter ex defectu veritatis; qui enim se obligat ad aliquid, & simul haber animum illud non implendi, mentitur, & tenetur adimplere. 3. Quod jurans sine animo jurandi, aut cum animo expresso se non obligandi, non teneatur in foro interno adimplere, licet posset in foro externo cogi: quia revera non jurat, sed simulat, & nulla actio humana obligationem inducit sine voluntatis consensu, & voluntatis consensus non habetur, si non habeatur intentio faciendi id, quod obligationem causat.

1607 At qui fictè juravit pueræ, se eam ducturum in uxorem, quæ ob id passa sit violari; tenetur eam ducere, nisi conditio sit valde dispar, Alloza ver. Juram. n. 52. Dificultas tamen est, an jurans sine animo jurandi, aut cum animo expresso se non obligandi, peccet & quomodo?

Et quidem certum est, cum Scoto in 3. dist. 39. q. un. l. 1. R. quod, si hic juret sine animo adimplendi rem promissam, peccet mortaliter, quia ex una parte mentitur, nam verbis promittit dare rem, & interius habet animum non dandi. Ex alia parte, licet revera non juret, cum habeat animum non jurandi, seu non se obligandi, fingit tamen jurare; fingere autem nominare Deum in testem falsi, est gravis Dei irreverentia; sicut enim prima veritas non potest sine gravi irreverentia, & pec-

cato, fictè, & simulatè verbis externis negari: ita neque fictè, & simulatè verbis externis in testem falsi invocari.

1608 Si verò hic juret cum animo implendi, sed solum sine animo jurandi, & se obligandi, eum peccare mortaliter, si sic juret in judicio, docet communis, quia quilibet in judicio respondere tenetur secundum mentem Judicis legitimè interrogantis; Judex verò petit verum, non fictum juramentum. Idem tenet communis in contractibus, ubi agitur de damno tertii.

1609 Extra autem judicium, eum peccare solum venialiter, tenent Cardenas disert. 18. Ant. à Spir. Sanct. tom. 1. tr. 5. disp. 1. n. 61. 63. Tamb. lib. 3. cap. 3. §. 1. nu. 6. Alarius de juram. num. 35. & alii apud ipsos, quia Deus recipit juramentum, prout ex corde procedit, capi humana aures 22. quest. 5. Et in hoc casu non adest mendacium, sed verum, nec adest juramentum cadens supra falsum. Non adest mendacium, sed verum, quia verbis externis, quibus rem promittit, correspondet animus internus implendi; ex hoc autem, quod non habeat animum jurandi, & se obligandi, solum sequitur, quod juramentum non sit verum, sed fictum; adeoque non datur juramentum cadens supra falsum, & mendacium, quod solum daretur, si tunc juramento reflexo dicaret: *juro me jurare*; sola autem fictio juramenti, seu simulatio invocationis divini testimonii, qui est actus Religionis, non est gravis irreverentia, sicut regulariter non est gravis irreverentia, nec inde mortalis, sed venialis fictio orationis, & simulatio sanctitatis, ex D. Th. 2.2. q. IIII. art. 4. ubi docet: *Nontamen semper ipsa simulatio est peccatum mortale*, sed quandoque veniale: *quod discernendum est ex fine*, qui reputaret charitati Dei, vel proximi, erit peccatum mortale: *pia cum simulat sanctitatem*, ut falsam doctrinam disseminer, vel ut adipiscatur Ecclesiastica dignitatem indigne, vel quacunque alia temporalia bona, in quibus finem constituit.

1610 Idem dicunt de contractibus, in quibus nullum sequitur damnum tertii; quia in contractibus, id quod magis vitari attenditur, est damnum tertii.

1611 Dico autem, eum etiam extra judicium semper peccare mortaliter, Cajet. 2. 2. q. 89. art. 7. ad 4. dubium, & novissime post hanc scripta pro mea sententia reperio. Didacum de la Fuente, Hurtado dis. 12. c. 5.

Ratio est; quia qui jurat, sine animo jurandi, & se obligandi, licet cum animo implendi, assumit mendaciter nomen Dei ad decipiens proximum, cum notabili injurya communis, adéoque peccat mortaliter. Sub-

detur. Hic namque, licet non committat mendacium circa materiam juramenti, committit mendacium in ipso formalíjuramento; nam verbis externis dicit se jurare, & interius habet animum oppositum, & revera non jurat.

1612 Insuper ista falsa & mendax invocatio divini testimonii ordinatur ad decipiendum proximum, cum notabili injurya communis, quia omnino periret fides humana, & religio, quæ habetur juramentis. Hinc habetur gravis irreverentia Dei, & notabilis injurya communis.

1613 Inde fit, ut sententia opposita non parum scandali Reipublicæ afferat, nam ea data, cum etiam viri timorati, ex minima causa, sint faciles ad venialia, omnes possent faciliter ea uti, ex quo nullus amplius in humanis commerciis, & societatibus, tutus esset de juramentis; & sic ruerent, aut suspecta redderentur humana commercia; quod cedit in grave damnum Reipublicæ.

1614 Item juramentum, & invocatio divini testimonii, qui est actus Religionis, extra judicium redderetur ridiculum, non enim magis fidem praestaret quis simplici alterius dicto, quam ejus juramento.

1615 Ceterum in casu metus, injuriæ, & coactionis, ut si juramentum extorqueatur a latronibus, potes etiam sine veniali jurare sine animo te obligandi. Alar. cit. dummodò utaris equivocatione externa ad evitandum mendacium circa formalia juramenta, quia tunc celsant inconvenientia praefata, & injurya dat actionem, & justitiam ad id. Imò & ipse injuryus faciliter id de jurante presumere potest.

1616 Jurare autem sine necessitate cum amphibologia, & restrictione, non purè mentali, sed externa, extra judicium, & sine grave damno tertii, non esse mortale, sed veniale docet Alloza ver. Juram. n. 4. cum Dian. & Sanc.

JURAMENTUM INCAUTUM

1617 **E**st illud, quod cadit supra materiam illicitam, aut variam, aut indifferentem, vel de se licitam; juramentum tamen super ea cadit negativè, seu abjurative. Exemplum primi, ut si jures facturum malum proximo. Secundi, si jures non facturum opus perfectionis, opus misericordia, charitatis, non daturum eleemosynam, mutuum, non fiducijs, &c.

1618 Juramentum incautum non obligat: ratio de primo constat, quia juramentum non est vinculum iniquitatis, aut levitatis, etiam si sit de malo levi, & ex Reg. 58. juris in 6. Non est obligatorium contra bonos mores præstatum juramentum.

1619 De secundo; quia ponit obicem motioni Spiritus Sancti, & excludit opera virtutis. Inde sic jurans, peccat tam jurando, quam implendo, & quidem mortaliter, si sit res graviter mala, ut si jures tealium occisum, vel res licita sit graviter præcepta, ut si jures, te non auditum Missam die Festo. Secùs, solum venialiter peccas. At si jures te facturum malum sine animo adimplendi, peccas mortaliter ex defectu veritatis in intentione, etiam si malum sit leve: v. n. 1541. 1586.

1620 Juramentum de non accusando, vel de accusando, absolutè, & generaliter emissum, est invalidum, quia comprehendit rem malam. Ratio primi, quia sàpè communis accusare expedit. Ratio secundi, quia plures accusatio est contra charitatem, aut prudentiam, aut est materia odii, & vindictæ: emissum autem in casu particulari, quo non accusatio, vel accusatio est licita, valet.

1621 Item juramentum de non incendendo per mare, de non transiendo per hanc, aut illam viam, &c. non obligat, quia est de re indifferenti, non cedit in Dei honorem, nisi sit ei adjuncta circumstantia honesta: v. g. si talis transitus esset occasio peccandi.

1622 Juramentum autem de re indifferenti, licet per se non obliget, obligat, si sit factum homini, & in ejus utilitatem, quia juramento promissorio facto homini spectatur id, quod est gratum homini, non quod est melius, ad differentiam juramenti, & voti facti Deo, in quo spectatur, non opus indifferentis, nec simpliciter bonum, sed melius, seu non impeditivum majoris bonis. Unde tunc in juramento de re indifferenti Deus non est acceptor, sed solum testis: v. n. 1542.

1623 Hinc, si jurasti non vendere minoris, non emere pluris, ex se non obligaris, at si id cedat in utilitatem tui filii, aut tertii, cui quod demis, proveniat, cuique id promisisti, obligaris, si tuum juramentum fuit ab illo acceptatum.

1624 Juramentum factum de re opposita rei per aliud juramentum promissæ, non obligat, imò peccas, si secundò juras, quia est de re mala. Hinc si jurasti sponsalia, imò etiam si ea promisisti sine juramento Btx, non valet juramentum de ducenda alia, quia haec secunda promissio, licet quantum est ex se sit bona, ex vita men prioris promissionis, aut juramenti, est redditia mala. Idem dicit de voto.

1625 Jurasti te ducendum Rosam, quæ promissio fuit acceptata: postea jurasti te ducendum Annam, inde Rosa voluntarie suam promissionem emisit, non teneris ducere Annam. Tamb.

Tamb. nu. 8. quia secundum juramentum fuit invalidum, & ex Reg. 18. juris in 6. Non firmatur tractu temporis, quod de jure ab initio non subsistit.

1626 Jurasti dare Paulo, quod promiseras Petro, qui acceptavit. Non potes adimplere, imo juramentum non tenet contra simplicem promissionem acceptatam.

1627 Juramentum de re nimis prodiga obligat ad partem, quia prodiga non est, minimè quoad excessum, quia quoad illum est mala saltem venialiter, adeoque sine peccato adimpleri non potest. Hinc juramentum de dando centum aureos meretrici, est minuendum intra lineam liberalitatis, aut justitiae, juxta consuetudinem conditionis personæ jurantis, & meretricis.

1628 Juramentum de dando pretio simoniaco non obligat, quia donatio simoniaca est prohibita jure canonico, aut divino.

1629 Juramentum à conjugibus ex iracundia factum de non se petendo ad invicem, non tenet: cap. tua nos, de jurejur.

1630 Quando materia juramenti est partim licita, partim illicita, partim possibilis, partim impossibilis, servandum est quoad partem invalidos, quod facere non potest nec ex se, nec ex juribus. Non ex se, quia ex se cùm sit actus Religionis, non potest obligationem justitiae, sed folius Religionis inducere. Non ex juribus, quia (ut ponderat Tamb.) id est tollere bona uni, & applicare alteri, quod iuria humana facere non possunt generaliter, sed in casibus necessaria reparationis, & subventionis boni communis, & Reipublicæ.

1631 Pater jurans se verberatum filium, & dominus se puniturum servum, peccat mortaliiter, si juret cum animo non adimplendi, regulariter excusat inconsideratio, ut in n. 1541. Si vero juret cum animo adimplendi, si postea voluntate mutata, id non exequatur, non peccat, si cum causa, ut si judicet id non expedire, ne turbetur dominus: & solum venialiter, si mutatur sine causa, quia id omittere est quid leve, & modice considerationis, v.n. 1586.

1632 Quoties igitur juramentum est de re mala, utique non obligat, quia non est vinculum iniquitatis, nec tunc habet locum reverentia juramenti, quia uti auctoritate Dei ad malum agendum, est summa irreverentia; hinc univeraliter juramentum de re mala, imprudenti, aut exclusiva actus honesti, & virtutis, non obligat.

Q U A E R E S

1633 Magistro, qui tibi aperuit secretum artis, puta medicaminis, jurasti illud non manifestarum. An adhuc poteris illud alteri aperire?

R Esp. cum Tamb. nu. 65. cum distinctione: Nam vel manifestatio illius secreti cedit in damnum, aut prejudicium magistri, quatenus ille ea arte vixit, & secretum illud ei ad sustentationem, aut existimationem suæ peritie conduceat: Et aliunde per eum, aut alia medicamina in casibus occurrentibus pos-

sit satisfieri instruis. Vel secus. Si primum non potes licet aperire secretum, quia esset contra iura tertii, justum namque est, ut quis, maximè magister, lucrum ex sua privata scientia reportet. Si secus, potes, quia tunc juramentum non obligat, cùm sit de re contra charitatem, & in prajudicium Reipublicæ, aut tertii, cuius bono non providetur.

JURAMENTUM PER SE STANS

1634 Dicitur, quod contractui, cui adjacet, nullam aliam obligationem confert, nisi propriam Religionis.

JURAMENTUM CONFIRMANS CONTRACTUM

1635 Dicitur, quod contractui, cui adjacet, ultra obligationem Religionis confert obligationem justitiae.

1636 Et quidem certum est, juramentum non posse confirmare contractus jure naturæ invalidos, hoc namque aliud non esset, nisi reddere validos contractus in se jure naturæ invalidos, quod facere non potest nec ex se, nec ex juribus. Non ex se, quia ex se cùm sit actus Religionis, non potest obligationem justitiae, sed folius Religionis inducere. Non ex juribus, quia (ut ponderat Tamb.) id est tollere bona uni, & applicare alteri, quod iuria humana facere non possunt generaliter, sed in casibus necessaria reparationis, & subventionis boni communis, & Reipublicæ.

1637 Difficultas igitur solum procedit de contractibus validis, sed jure positivo rescindilibus, & de invalidis jure positivo.

1638 Prima sententia affirmat, juramentum confirmare contractus, ita ut duas obligationes inducat, Religionis, & justitiae commutatiæ, taliter quod, si contractus est validus, sed rescindibilis, non possit rescindi, nisi prius relaxato juramento; si est jure positivo invalidus, eum reviviscere faciat, reddit validum, & transferente dominum.

Adducunt exemplum, alienatio fundi dotalis facta ab uxore, est jure positivo invalida: si autem uxori addat juramentum, fit valida, ita ut etiam juramento relaxato, adhuc teneatur uxori ex vi justitia stare alienationi, nisi post relaxationem juramenti, etiam ipsa alienatio à Judice rescindatur. Onnate de contr. tract. 4. disp. 11. sett. 4. Ant. à Spir. S. tom. 1. tr. 4. d. 1. sett. 16. & plures alii.

1639 Secunda sententia, quam teneo, negat. Tamb. tom. 1. lib. 3. cap. 3. §. 6. cùm pluribus.

Dico igitur, juramentum nullum confirmare contractum, ac proinde contractui jure

De II. Precepto Decalogi. Cap. II.

177

positivo invalido, aut valido; sed rescindibili: solum addit obligationem Religionis, minimè justitiae commutatiæ, nec transfert dominum. Et ita juramento relaxato, non tenetur amplius uxor stare alienationi fundi dotalis.

Ratio est quæ suprà. Nam juramentum id non habet ex se, nec ex jure. Non ex se, ut ostensum est; eo maximè quia est accessorium, adèque contractum relinquit, ut est in se. Non ex jure; quia iura Canonica, quæ adducuntur, expresse nil aliud dicunt, nisi quod servari debeant, si sine dispedio aeternæ salutis servari possunt: ut in c. ad aures, 3. & c. cum dilectus in 6. tit. de jurejur. Quod optimè verificatur si juramentum servetur ex vi Religionis, & onus justitiae cùm sit odiosum, non est sine expresso jure presumendum. Adde, plura iura expresse dicere præmissos contractus esse servandos in reverentiam juramentorum.

1640 Ex his sequitur, non dari juramentum confirmans contractus.

His præmissis, pro quo vis contractu sive jure naturæ, sive jure positivo invalido, sit

REGULA GENERALIS CERTA.

1641 Juramentum observandum est, & obligat quories sine dispedio aeterna salutis, & sine alterius prajudicio servari potest, C. si verd 8. c. Cùm contingat 28. tit. de jurejur. & c. Quamvis 2. de paltis in 6.

1642 In casu igitur juramenti cadentis supra contractum invalidum, contractus est servandus saltem per momentaneam solutionem, quia statim repeti potest. Unde, si usuras solvere jurasti, teneris solvere, ob reverentiam juramenti, ex cap. debitores in 6. quia illud potest sine peccato servari, ut modò dicam: at potes statim pecuniam solutam repeteret, quia contractus usurarius est jure naturæ invalidus, & juramentum dominum non transtulit rei tux, quia minimè obligationem justitiae commutatiæ contractui contulit, sed Religionis, cui per momentaneam dationem satisfit. Imo juramentum de non repetendis usuris à mutuatario factum, non tenet c. tua de usuris; & hæc est ratio, cur in hujusmodi contractibus invalidis juratis, qui recipit, tenetur statim restituere, quia titulum justitiae non habet, sed in justitiae.

1643 Qui igitur juravit usurario solvere usuras, obligatur solvere. Nec sequitur, quod juramentum esset vinculum iniquitatis, quia mutuo semel accepto, & juramento facto (quamvis acceptio, & juramentum fuerint illicita, quatenus non extabat necessitas, aut erat alius, qui mutuasset sine usuris) non est de re illicita,

qua sine peccato impleri non potest; nam solvere usuras non est peccatum, sed recipere: hinc usurarius etiam mentalis ad restitutionem tenetur, quia injustè recipit: v.n. 372.

1644 Nec qui solvit, cooperatur alterius injustæ acceptioni; quia ex una parte hic solvit ex justa & rationabili causa, videlicet ob reverentiam juramenti, & ut sit fideli, & ex alia ille potest non recipere usuras, & juramentum remittere; insuper potest superior ante solutionem juramentum relaxare: Imo ipse mutuatorius petere, ut relaxetur.

JURAMENTUM COACTUM

1645 Est, quod fit per vim, & metum; aut cadit supra contractus per vim, & metum celebratos.

Non est sermo de metu leví; quia hic, cùm faciliter rejici possit, nullo pacto invalidat; sed de gravi cadente in virum constantem, de quo actum est in imped. 7. matrim. nec de extrinseco, aut extrinseco justo, sed de metu gravi injustè incusso à causa extrinseca libera, videlicet ab alio homine, ad finem extorquendi contractus ac juramentum, de quo ibid. & de Monialibus n. 1400. & de voto, n. 1800.

1646 Dico 1. contractus ex præmisso metu gravi celebrati, si accedat juramentum, sunt servandi saltem per momentaneam solutionem, si sine peccato servari possunt: at qui est metum passus, potest statim data repeteret: quia tales contractus sunt invalidi jure nature. ut dictum est de Contr. Imo ob injuriam potest prius juramenti relaxationem petere, & inde non solvere; quia relaxatio, si juramentum potest sine peccato servari, non debet faciliter fieri, sed difficulter, ex cap. ad aires, 3. & c. cum dilectus in 6. tit. de iis, qua vi, metusve causa sunt, ex illis verbis, quod servari debeat; absque spe relaxationis facile obtinenda, nisi metus fuerit incusus supra ipsum juramentum.

1647 Hinc, si ex metu promisisti latroni dare pecuniam pro tua liberatione, & jurasti, debes satisfacere per momentaneam solutionem, & statim potes repeteret; insuper potes ob injuriam juramenti relaxationem petere, & non solvere, dummodo petitio fit intra terminum præfixum, non jam finitum.

1648 Qui metu gravi coactus juravit latronibus dare lyrum, hoc est pretium redempcionis; si habuit intentionem non se obligandi, non obligatur stare juramento; sed mortaliter peccavit sic jurando, ob defectum vetitatis, qui nullo metu excusari potest, cùm sit intrinsecè malus: si habuit intentionem se obli-

gandi, obligandi in conscientia ob reverentiam juramenti, ex cap. debitores de jure jurando, & ex can. humana aures 22. cap. 5. Deus accipit juramentum, prout ex corde procedit; forus autem judicialis cum non obligat; nam stante metu presumit eum non iurasse animo adimplendi, sed potius evadendi periculum. At in foro conscientia obligatur (ut bene advertit D. Thomas) non ob obligationem factam homini, quia haec, ut potest coacta, esset nulla; sed ob obligationem factam Deo ad implendum, quod suo nomine promisit: v. n. 1737. Potest tamen uti praedicto remedio de n. 1647.

1649 Solum juramentum ex metu gravi extortum non obligat, si sit de matrimonio, aut sponsalibus ineundis, ob rationem specialem matrimonii, quod ex jure C. Significavit, de eo, qui duxit matrimon. C. Requisivit, & Cap. Gemma de sponsalibus, debet esse omnino liberum, perfecte voluntarium, & non coactum; juramentum enim sequitur naturam contractus, cui apponitur.

1650 Qui injuste in carcere detinetur, si obtineat licentiam exeundi cum juramento redeundo, non tenetur redire, si adsit periculum probabile mortis injustae; quia juramentum non est vinculum iniquitatis.

1651 Qui verò detinetur captivus apud infideles, si obtineat accessum ad patriam sub juramento de redeundo, tenetur redire, ob scandalum, quod alias daretur infidelibus de irreverentia contra religionem.

1652 Dico 2. Si contractus fuerit spontaneè celebratus, & juramentum pariter spontaneum fuerit, sive adjectum fuerit contractui rescindibili, sive invalido; tunc illi non satis sit per momentaneam solutionem, sed per perpetuam; quia tunc contractus est initus cum pleno consensu, & sine injuria metus, aut doli; unde debet perpetuo servari, minimè titulo justitia, sed Religionis, nisi juramentum relaxetur; ad quod requiritur cedula, ut infra de relaxatione.

JURAMENTUM ERRORE, VEL DOLO EXTORTUM

1653 Et illud, quod cadit supra contractum errore vel dolo celebratum.

1654 Error est duplex, antecedens, & concomitans. Antecedens est ille, qui est causa contractus, ita ut sine eo non fieret: esset utroque jure validum ob sufficientem consensum in substantiam, sed irrevocabiliter ex parte decipientis, & revocabiliter ex parte decepti, ut ob injuriam rescindi possit à judice in favorem decepti, tenet Ant. à Spir. S. tom. I. dis. I. sect. 18. cum Lugo.

1655 Error versari potest vel circa substantiam, vel circa accidentia contractus. De substantia contractus est omne id, sine quo contractus non potest subsistere: è contra acci-

dens. Sicut autem diversi sunt contractus, ita diverse substantia: hinc sàpè, quod in uno est de substantia, in alio est accidens, & quidem persona contrahens in contractu matrimonii est de substantia, in contractu emptionis accidens.

1656 Item in contractibus onerosis, ut emptionis, & venditionis, causa finalis, aut motiva est accidentalis; in contractibus vero gratuitis, ut promissionibus, & donationibus est substantialis, sicut etiam substantialis est quavis alia conditio apposita: quia cum donatione sit liberalis, potest contrahens apponere pro substantia conditionem, quam vult, sine injuria donatarii; unde ea non impleta, aut causa finali non existente, invalida est donatio, quia donatio est liberalis, & sine tali conditione aut causa non fieret.

1657 Insuper sunt qualitates, quæ dicuntur substantiales, quatenus spectant ad substantiam contractus, ut si emas pannum, putans esse Anglicanum, qui est melioris conditionis, & valoris, & comperias esse Neapolitanum. Si voveas peregrinationem ad Beatam Virginem Drepani, putans distare per viginti milliaria, & reperias distare per sexaginta. Vel redundant in substantiam, ut in Matr. de imped. Erroris.

1658 Demum error, si naturaliter accidat, vocatur error, inadvertentia, aut ignorantia: si vero proveniat ex alterius malitia, vocatur dolus. His præmissis.

1659 Dico 1. Si error, aut dolus fuerit circa substantiam, aut qualitates substanciales contractus, sive fuerit antecedens, sive concomitans, contractus est invalidus tam jure naturæ, quam positivo; ut si quis vendiderit pro viro acetum; quia deficit consensus: stante enim errore circa substantiam, non potest esse consensus in illam, & inde neque obligatio.

1660 Si error, aut dolus fuerit circa accidentia, aut qualitates accidentales concomitantes, contractus est validus, quia talis error non tollit consensum in substantiam; & aliunde cum sit concomitans, & cum sine eo contractus fieret, nullo pacto tollit consensum.

1661 Si autem fuerit antecedens, quatenus talis error accidentis dederit causam contractui, ita ut sine eo non fieret: esset utroque jure validum ob sufficientem consensum in substantiam, sed irrevocabiliter ex parte decipientis, & revocabiliter ex parte decepti, ut ob injuriam rescindi possit à judice in favorem decepti, tenet Ant. à Spir. S. tom. I. dis. I. sect. 18. cum Lugo.

1662 At esset invalidum, si expresse qualitas

tas illa in contractu intendatur, dico cum Tamb. tom. I. lib. 3. c. 3. §. 4. n. 33. cum Bonac. & Fagundez, quia tunc talis qualitas est tota ratio consensus, unde ea deficiente, consensus deficit, & inde contractus, & obligatio, ex Reg. generali, nullum esse contractum, ubi consensus non est, ex quavis causa deficiat. Idque ex definitione contractus. Unde ait Tamb. Si expresse volenti emere vinum vetus, des novum, nulla erit emptio.

1663 Imò idem tenet, si error aut dolus accidentis non sit antecedens, sed concomitans, quia licet sine eo adhuc contractus fieret, reverà non adesset consensus. Sed hoc non est verum, quia tunc consensus expresse esset in substantiam contractus, implicitè & virtualiter in accidentis, in illo affectu, & promptitudine contractum celebrandi, etiam si error, & dolus talis qualitatis non esset. Verum tamen est, quòd possit tunc contractus ob injuriam doli rescindi à judice.

1664 Dico 2. Juramentum adjuctum contractibus invalidis ex errore, aut dolo, ad nil obligat, neque ad momentaneam solutionem, ad differentiam metus. Ratio est: quia error & dolus invalidant ex defectu consensus, qui est de essentia contractus: metus vero gravis invalidat ex injuria, & injustitia illata; reverà tamen adest consensus, & voluntarium simpliciter; non sic in contractu ex errore, vel dolo initio. Unde tunc juramentum non indiget relaxatione, quia nullum est vinclum: v. n. 1344.

1665 At juramentum adjuctum contractibus validis, initis ex errore aut dolo concomitanti circa accidentia, obligat; potest autem à judice relaxari ob injuriam doli. Constat ex dictis.

1666 Illud tamen est notandum, quod ad hoc ut contractus, votum & juramentum ex errore, aut dolo antecedenti circa qualitates accidentales, sint invalida, qualitas esse deber expresse apposita pro conditione contractus, voti, & juramenti; quòd si non sit expresse pro conditione apposita, valida erunt.

1667 Idem dicendum est de matrimonio, item de religione, professione religiosa, ordine sacro, quæ matrimonio equiparantur ratione electionis status.

Unde, qui dicit Bertam sub expressa conditione, si sit virgo, invalidè contrahit, si conditio non verificetur, licet sit qualitas, quia tunc deficit consensus, qui est de essentia contractus & obligationis. Sic de voto, juramento, &c.

1668 Si vero ducat Bertam, putans esse virginem, sed hanc qualitatem non apponat

expresse pro conditione contractus, validè contrahit: quia ex regulariter contingentibus & ex modo, quo consensus in contractibus & obligationibus dari solet, præsumitur, quòd qui conditionem, quoad qualitates accidentales, expresse non ponit, absolutè consentiat, ut in matrimonio de imp. erroris. Et hoc maximè in contractibus, in quibus eligitur status perpetuus; consetur quis absolutè illum velle, etiam si quoad accidentalia aliter reperiatur, quām creditur, dummodo quoad substantia fiant.

DE INTERPRETATIONE JURAMENTI.

1669 Cum P. Tamb. mihi facem pro claritate præbente procedam, affredo regulas.

I. REGULA.

Si de intentione jurantis constet, non est opus interpretatione, seorsim interpretandum, ut servata proprietate verborum, quanto minor potest, obligatio inducatur; quia juramentum est onus, quod homo sibi contra libertatem imponit, unde jurans præsumitur minus voluisse suæ libertati nocere.

1670 Hinc jurans religionem ingredi, non tenetur ad magis strictam. Et jurans servare alicujus communis statuta, non tenetur ad futura, sed ad præterita.

1671 Item non obligatur ad incognita, aut ad ardua, de quibus non cogitavit. Et Busemb. addit: *Jurans non obligatur ad ea, de quibus si cogitasset, ea non intendisset in aliis, quia promiscebatur includere, sed exclusisset. Nec etiam obligatur, si id accidat, quod si fuisset juramenti tempore, pro temerario haberetur. Eadem ex pluribus juribus confirmat Pirhing. in Comp. Can. Pariter discurras de voto.*

1672 *Jurans facere certo tempori (ait Busemb.) tenetur postea, nisi pars remittat, aut nisi solum ad illud tempus juramentum alligare voluerit.*

1673 *Jurasti tertio quid facere certo tempore, illute alligando, v. gr. ultimo die anni, post sex menses ante ultimam diem anni: tertius ille tibi dilatat solutionem ad illud tempus, putata ad alios sex menses supra annum: tu dilationem acceptasti; elapsa ultima die anni, non teneris solvere ex vi juramenti, sed illud finit, quia non extenditur ultra intentionem jurantis, nisi novum juramentum de solvendo juxta dilationem post annum emiseris.*